

بررسی میزان دانش خبرنگاران شهر زنجان نسبت به اصول حرفه‌ای خبرنگاری

نوشته

علی جعفری *

چکیده

هدف تحقیق حاضر بررسی میزان دانش خبرنگاران شهر زنجان نسبت به اصول حرفه‌ای خبرنگاری بود که به روش پیمایشی انجام گرفت. جامعه آماری تحقیق، کلیه خبرنگاران شاغل در رسانه‌های ارتباط جمعی زنجان به تعداد ۲۰۰ نفر بودند که همه آنها برای نمونه انتخاب شدند. جهت گردآوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته، بر اساس اصول بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای در روزنامه‌نگاری استفاده شد. روایی پرسشنامه از طریق روایی صوری و پایایی پرسشنامه از طریق ضریب آلفای کرونباخ برای همه مؤلفه‌ها بالاتر از ۰/۷ به دست آمد. داده‌های تحقیق پس از گردآوری، با استفاده از نرم افزار spss در دو سطح توصیفی و استنباطی مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج تحقیق نشان داد که دانش خبرنگاران زنجانی در زمینه اصول حرفه‌ای خبرنگاری در سطح متوسط به بالا قرار دارد. دانش خبرنگاران در زمینه اصل مسئولیت اجتماعی خبرنگار بیشتر از سایر اصول است؛ از این نظر به ترتیب، اصل احترام به منافع، اصل دستیابی به اطلاعات درست و واقعی، اصل احترام به ارزش‌های جهانی و متنوع فرهنگ‌ها، اصل شرافت حرفه‌ای خبرنگار، اصل دسترسی همگانی و مشارکت، اصل حقیقت‌طلبی، اصل احترام به حریم خصوصی و حیثیت انسانی، اصل برپایی نظم اطلاعاتی و ارتباطی نوین جهانی و اصل محو جنگ و سایر مصائب فراروی بشر قرار دارند.

کلیدواژه: دانش، اصول حرفه‌ای، خبرنگاری، رسانه‌های ارتباط جمعی، زنجان.

در دنیای امروز، با توجه به شتاب و سرعت گردش اطلاعات و تحولات سیاسی، فرهنگی و اجتماعی برحسب ضرورت‌های اجتناب‌ناپذیر جوانان، نقش کلیدی رسانه‌ها به هیچ عنوان کتمان‌پذیر و فراموش‌شدنی نیست. در ایجاد بسترهای اطلاع‌رسانی و نیز تسهیل‌کننده رشد آگاهی و افکار عمومی جامعه در حوزه‌های مختلف، نقش خبرنگار انکارناپذیر است؛ به طوری که در دنیای امروز و جامعه مدنی رسانه‌ها یکی از ارکان آگاهی‌بخشی و نقش‌آفرینی در ساختاردهی و مهندسی فرهنگی، اجتماعی و فرهنگ عمومی در جامعه قلمداد می‌شود. خبرنگاران، گزارشگران و کارشناسان اخبار و اطلاعات به واسطه جایگاه و وسعت ارتباطاتشان با کانون اخبار داخلی و بین‌المللی عامل انتشار خبر محسوب می‌شوند و از این نظر یکی از ضرورت‌های مهم برای شغل خبرنگاری، دانش اصول و اخلاق حرفه‌ای است.

از سوی دیگر، رسانه، در جایگاهی قرار دارد که بدون تردید با اجتماع و حقوق شهروندان در ارتباط است؛ پس نیازمند ترسیم حدود و قواعدی است که مراعات آن، از طرفی موجب تضمین حقوق جامعه و افراد آن و از سویی دیگر موجب آزادی عمل کارگزاران رسانه‌های متعدد در مرزهای تعیین‌شده، می‌شود. از آنجایی که رسانه‌ها در ارتباط مستقیم با حقوق شهروندان و روابط آنها در جوامع بسیار پیچیده هستند، لذا تنها قانون نمی‌تواند، ضامن عملکرد آنها در مقابل جامعه و افراد آن باشد. هر چند قانون داروی شفابخش دردهای جوامع انسانی در نظر گرفته می‌شود، با این حال باید عاملی را جایگزین کرد، که فراتر از قانون و جوابگوی تمام سؤال‌ها در زمینه چگونگی عملکرد رسانه و کارگزاران آن باشد. به بیان دیگر، رسانه‌ها ممکن است بتوانند بدون اینکه قوانین را نقض کرده باشند به شیوه‌های بسیاری مرتکب تخلف شوند: عدم دقت، دروغ‌گویی، تحریف، جهت‌گیری، تبلیغات، تبعیض، حس‌نگری (Sensationalism) ساده و سهل‌انگاری، لغزش در رعایت ادب، هرزگی و بی‌نزاکتی، ابتذال، تبعیض جنسی، نژادپرستی، حمله‌های شخصی، بدنام کردن، ترور شخصیت، فریبکاری، دخالت در امور شخصی، این فهرست به هیچ وجه یک فهرست کامل نیست. (مغیث‌الدین، ۱۳۷۵: ۵۷)

اخلاق خبرنگاری یا اخلاق رسانه‌ای، همان‌گونه که پاترسون و ویلکینز (Paterson & Willkins, 2015) تلویحاً آن را تعریف کرده‌اند؛ عبارت است از «گزینش منطقی خبرنگاران بین خوب و بد و رفتاری که اخلاقاً توجیه‌پذیر یا توجیه‌ناپذیر باشد». معتمدنژاد، درباره اصول و اخلاق رسانه‌ای می‌گوید: «تهیه، تنظیم و اعلام و انتشار اطلاعات و اخبار رویدادهای جاری زندگی جمعی و تحلیل و تفسیر آنها و همچنین انعکاس عقاید عمومی درباره این رویدادها، به عوامل و وسایل ارتباطی ضروری و به بیان دیگر، به روزنامه‌نگاران و رسانه‌های همگانی نیاز دارد. به همین جهت، اطلاعات و اخبار، که محصول فعالیت‌های حرفه‌ای روزنامه‌نگاران به شمار می‌روند، از طریق رسانه‌های چاپی (روزنامه‌ها و مجله‌ها) یا رسانه‌های سمعی و بصری (رادیو و تلویزیون)، انتشار می‌یابند. در هر

دو فرایند اخیر، فراورده‌های محتوایی رسانه‌ها، به مخاطبان انبوه و باز عرضه می‌شوند و " شیوه ارتباطی " مربوط به آنها، شیوه " انتشار " یا " اعلان " است، که با مفهوم " علنی سازی " مورد نظر، یورگن هابرماس، متفکر مشهور آلمانی در کتاب فضای عمومی (گستره همگانی) وی، قرابت دارد. (معمدنژاد، ۱۳۸۵: ۹۳)

کادوزیر (Cadozier, 2002) دربارهٔ ویژگی‌های افرادی که اصول و اخلاق حرفه‌ای دارند موارد زیر را بیان می‌کند:

مسئولیت‌پذیری: در این مورد فرد پاسخگوست و مسئولیت تصمیم‌ها و پیامدهای آن را می‌پذیرد؛ سرمشق دیگران است؛ حساس و اخلاق‌مند است؛ به درستکاری و خوشنامی در کارش اهمیت می‌دهد؛ برای ادای تمام مسئولیت‌های خویش کوشاست و مسئولیتی را که به عهده می‌گیرد، با تمام توان و خلوص نیت انجام می‌دهد.

برتری جویی و رقابت‌طلبی: در تمام موارد سعی می‌کند ممتاز باشد؛ اعتماد به نفس دارد؛ به مهارت بالایی در حرفه خود دست پیدا می‌کند؛ جدی و پرجار است؛ به موقعیت فعلی خود راضی نیست و از طرق شایسته دنبال ارتقای خود است؛ سعی نمی‌کند به هر طریقی در رقابت برنده باشد.

صادق بودن: مخالف ریاکاری و دورویی است؛ به ندای وجدان خود گوش فرا می‌دهد؛ در همه حال به شرافت‌مندی توجه می‌کند؛ شجاع و با شهامت است.

احترام به دیگران: به حقوق و نظر دیگران احترام می‌گذارد؛ خوش‌قول و وقت‌شناس است؛ به دیگران حق تصمیم‌گیری می‌دهد؛ تنها منافع خود را مرجح نمی‌داند.

رعایت و احترام نسبت به ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی: برای ارزش‌های اجتماعی احترام قائل است؛ در فعالیت‌های اجتماعی مشارکت می‌کند؛ به قوانین اجتماعی احترام می‌گذارد؛ در برخورد با فرهنگ‌های دیگر متعصبانه عمل نمی‌کند.

عدالت و انصاف: طرفدار حق است؛ در قضاوت تعصب ندارد؛ بین افراد از لحاظ فرهنگی، طبقهٔ اجتماعی و اقتصادی، نژاد و قومیت تبعیض قائل نمی‌شود.

همدردی با دیگران: دلسوز و رحیم است؛ در مصائب دیگران شریک می‌شود و از آنان حمایت می‌کند؛ به احساسات دیگران توجه می‌کند.

مشکلات دیگران را مشکل خود می‌داند و وفاداری: به وظایف خود متعهد است؛ رازدار و معتمد دیگران است. (کادوزیر، ۲۰۰۲)

برخی اعتقاد دارند، در یک دههٔ اخیر و با گسترش روزافزون وسایل ارتباط جمعی و شبکه‌های ارتباطی مجازی از نقش‌آفرینی خبرنگاران، به عنوان عنصر اصلی روایت و انعکاس اخبار و رویدادها کاسته شده است. ترویج ایدهٔ " هر شهروند یک خبرنگار " که مبتنی بر استفاده از ابزارها و نرم‌افزارهای ارتباطی نوین و شبکه‌های ارتباطی است، نیز در همین راستا ارزیابی می‌شود. علی‌رغم

این تغییرها، آنچه در صحنه عمل رخ داده حفظ نقش عامل انسانی در فرایند تولید و انعکاس اخبار است. تغییر در ابزارهای ارتباطی و شکستن انحصار تولید و انعکاس اخبار اگرچه شکل انتقال و تفسیر رویدادها را متحول ساخته، اما خبرنگاری به عنوان هنر و حرفه بنیادین در این فرایند، همچنان جایگاه خود را حفظ کرده است. علاوه بر این، با توجه به افزایش توانمندی مخاطبان در سنجش صحت و سقم اخبار، اصول و اخلاق حرفه‌ای خبرنگاران بیش از پیش در معرض قضاوت دقیق قرار گرفته و کار آنان سخت‌تر خواهد شد. بر این اساس هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی میزان دانش خبرنگاران شهر زنجان نسبت به اصول حرفه‌ای خبرنگاری است.

پیشینه تحقیق

بروجردی علوی و شکری (۱۳۹۶) در پژوهشی به جایگاه اخلاق حرفه‌ای در عملکرد روزنامه‌نگاران مطبوعات امروز ایران پرداخته‌اند. در این پژوهش با ۲۰ نفر از روزنامه‌نگاران، استادان ارتباطات، حقوقدانان و مدیران مسئول روزنامه‌ها مصاحبه عمقی انجام شده است. نتایج پژوهش آنان نشان می‌دهد بین مصاحبه شوندگان، درباره اخلاقی، غیراخلاقی یا تردیدآمیز بودن بسیاری از موقعیت‌هایی که روزنامه‌نگاران با آن مواجه می‌شوند، اتفاق نظر وجود ندارد؛ به طوری که رعایت نشدن اخلاق حرفه‌ای در روزنامه‌نگاری به امری طبیعی بین بسیاری از روزنامه‌نگاران تبدیل شده است. یکی از دلایل این امر، نبود قانونی مشخص و شفاف در زمینه اخلاق روزنامه‌نگاری است. خجسته و احمدی (۱۳۸۷) پژوهشی را تحت عنوان "اصول اخلاق حرفه‌ای خبرنگاران و رسانه‌های ارتباط جمعی در مدیریت بحران (زلزله)" انجام داده‌اند. در این پژوهش بیان شده که واقعیت‌گرایی، رعایت عدالت، حفظ استقلال حرفه‌ای و کرامت انسانی از جمله اصول حرفه‌ای خبرنگاران است که در زمان بحران‌های طبیعی مانند زلزله باید رعایت کنند. خانیکی (۱۳۸۸) پژوهشی را تحت عنوان "چارچوبی برای پژوهش در اخلاق رسانه" انجام داده است. این پژوهش تغییر هسته مرکزی اصول اخلاقی رسانه را از تمرکز بر روزنامه‌نگاران به تمرکز بر نهادها از جمله نهادهای رسانه‌ای، دولت‌ها و نهادهای بین‌المللی لازم می‌داند و بر اساس آن، چارچوبی برای تدوین مقررات اخلاق کاربردی در قالب اخلاق‌شناسی حرفه‌ای ارائه می‌دهد؛ چارچوبی که با تکیه بر چهار اصل آگاهی‌دهی عمومی، آزادی مطبوعات، بیان حقیقت و احترام به حیثیت فردی و زندگی خصوصی می‌تواند فضاهای متکثر و متنوع رسانه‌ای را در بر گیرد. بران (۱۳۹۰) پژوهشی را تحت عنوان "بررسی میزان رعایت اصول اخلاق حرفه‌ای رسانه‌ای در برنامه ۹۰ از دیدگاه روزنامه‌نگاران ورزشی و متخصصان ورزش و رسانه" انجام داده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد، رابطه معناداری بین محتوای برنامه ۹۰ و رعایت اصول و معیارهای اخلاق رسانه‌ای (رعایت اصل عینیت، تهیه و پخش رویدادهای فوتبال در برنامه و اصل بی‌طرفی، محتوای برنامه و استفاده از اصول روزنامه‌نگاری زرد، محتوای برنامه و استفاده از اصول روزنامه‌نگاری تحقیقی) وجود دارد.

سلطانی فر و پورآزادی (۱۳۹۳) پژوهشی را به نام "نقش سواد رسانه‌ای دبیران و خبرنگاران در ارتقای سطح تولیدات خبری" انجام داده‌اند. میزان سواد رسانه‌ای خبرنگاران و دبیران ۳۴ درصد در حد متوسط، ۳۰ درصد در حد کم و ۱۶ درصد در حد زیاد ارزیابی شده است. رابطه معناداری بین سواد رسانه‌ای و تولید خبری وجود دارد. به عبارتی هرچه سواد رسانه‌ای بالا می‌رود، کیفیت تولید خبری خبرنگاران نیز افزایش می‌یابد.

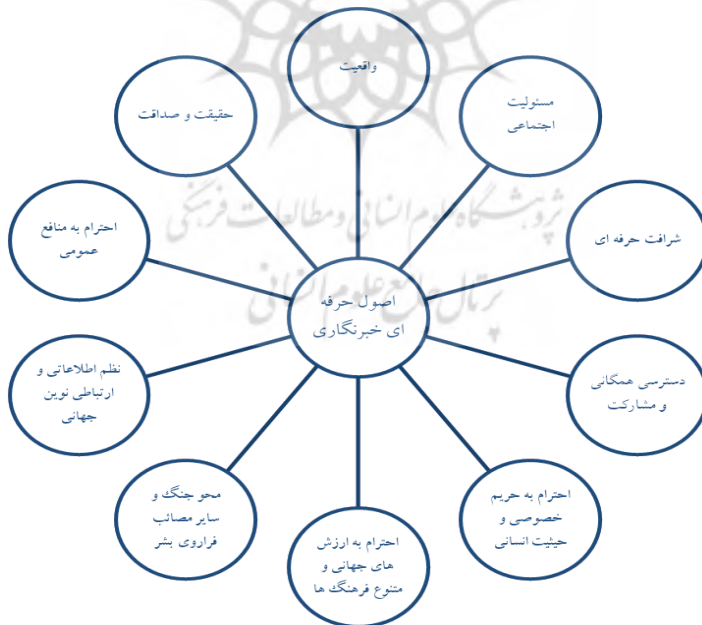
کوهی و شرف‌الدین (۱۳۹۵) پژوهشی را تحت عنوان "بررسی مبانی اصل عینیت‌گرایی و بی‌طرفی در اخلاق حرفه‌ای رسانه‌ها" انجام داده‌اند. در این پژوهش چنین نتیجه‌گیری شده است که یکی از نخستین اصول مورد نظر تدوین‌گران اخلاق رسانه، رعایت اصل عینیت و بی‌طرفی رسانه‌ها، در انجام وظایف حرفه‌ای است. عینی‌گرایی از جمله هنجارهای اساسی در روزنامه‌نگاری غربی است که به الگوی غالب روزنامه‌نگاری حرفه‌ای در بیشتر نقاط جهان تبدیل شده است. عینی‌گرایی در سیر تاریخی خود، فراز و فرودهایی را تجربه کرده است؛ زمانی یک اصل مسلم، باوری همگانی و معیاری برای تعیین اصالت اخلاقی رسانه‌ها بوده است. سپس با تعاریف، حاشیه‌زنی و چالش‌هایی مواجه شده و به تدریج بر لزوم طرد، بی‌فایده بودن و نبود امکان تحقق عملی آن تأکید شده. پس از این مرحله، اصل عینیت و بی‌طرفی با پذیرش برخی تغییرها در تعریف، مبانی معرفت‌شناختی و روش‌شناختی، همچنان بر باقی ماندن در ادبیات اخلاقی رسانه اصرار دارد. این مطالعه، با مرور فراز و فرود این اصل، این فرضیه را مورد بررسی و تأیید قرار می‌دهد که گرایش به بی‌طرفی در رسانه و تلاشی که جهت دستیابی به عینیت به‌عنوان یک غایت و هدف ایدئال برای یک گزارش رسانه‌ای مطلوب، تا حد زیادی شکل گرفته، متقارن و ناشی از تمایلات فکری در نظام معرفت‌شناختی بشری نسبت به عینی‌گرایی است. عینی‌گرایی رسانه‌ای با اوج گرفتن جنبش‌های مدرنیستی و معرفت‌شناسی‌های حس‌گرایانه اوج گرفت و در مقابل، به تبع انتقادهای گسترده به اثبات‌گرایی افراطی، مورد انتقاد قرار گرفته و افول کرد و دوباره با بازگشت واقع‌گرایی مورد تأیید محتاطانه قرار گرفت.

چارچوب نظری و مدل مفهومی تحقیق

از آنجا که عصر کنونی را عصر اطلاعات و ارتباطات قلمداد می‌کنند و رسانه‌های ارتباط جمعی به گونه‌های مختلف به جزئی جدائی‌ناپذیر از زندگی روزمره انسان‌ها تبدیل شده‌اند و نیز به جهت گستره نفوذ و اهمیت آنها در شکل‌دهی به افکار عمومی، توجه ویژه دولت‌ها و مؤسسه‌هایی که هر یک به نحوی با مردم سر و کار دارند؛ به نقش‌ها و کارکردهای ویژه این رسانه جلب شده است. به همین دلیل برای اینکه این وسایل ارتباطی مورد سوء استفاده قرار نگیرند و کارکردی ضابطه‌مند داشته باشند، سازمان بین‌المللی رسانه‌ها و یونسکو، اصول و مفادی را با عنوان "اصول و اخلاق حرفه‌ای" برای روزنامه‌نگاران و سایر رسانه‌های ارتباطی در نظر گرفته‌اند و از مؤسسه‌ها و شاغلان مربوط خواسته‌اند، با ارج نهادن به این اصول، شرافت حرفه‌ای خود را حفظ کنند و در خدمت اهداف اخلاقی و انسانی قرار گیرند. این

اصول بین‌المللی اخلاقی - حرفه‌ای بیشتر جنبه جهان‌شمول و عام دارد و مورد پذیرش بیشتر جوامع، نظیر ایران قرار گرفته است. با توجه به هم‌سنخ بودن حرفه‌خبرنگاری و روزنامه‌نگاری، اصول اخلاق حرفه‌ای آنها به حرفه‌خبرنگاری قابل‌تعمیم است. اصول بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای در روزنامه‌نگاری، طی چند نشست مشورتی در سال‌های ۱۹۸۳ تا ۱۹۸۷ تهیه و تصویب شد. در ادامه به اصول بین‌المللی اخلاقی حرفه‌ای روزنامه‌نگاران، که مبنای مدل مفهومی پژوهش حاضر را تشکیل می‌دهد، اشاره می‌شود:

- اصل نخست: حق مردم در دستیابی به اطلاعات درست و واقعی؛
- اصل دوم: خبرنگار باید خود را وقف حقیقت کند؛
- اصل سوم: مسئولیت اجتماعی خبرنگار؛
- اصل چهارم: شرافت حرفه‌ای خبرنگار؛
- اصل پنجم: دسترسی همگانی و مشارکت؛
- اصل ششم: احترام به حریم خصوصی و حیثیت انسانی؛
- اصل هفتم: احترام به منافع عمومی؛
- اصل هشتم: احترام به ارزش‌های جهانی و متنوع فرهنگ‌ها؛
- اصل نهم: محو جنگ و سایر مصائب فراروی بشر؛
- اصل دهم: برپایی نظم اطلاعاتی و ارتباطی نوین جهانی.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش (بر گرفته از اصول بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای در روزنامه‌نگاری)

روش تحقیق

این تحقیق بر اساس هدف از نوع کاربردی و از لحاظ روش جمع‌آوری داده‌ها، پیمایشی و ابزار مورد استفاده در آن پرسشنامه است. جامعه آماری تحقیق حاضر را کلیه خبرنگاران شاغل در شبکه اشراق زنجان و روزنامه‌های مردم نو و زنجان همشهری؛ هفته‌نامه‌های پیام زنجان، نگین سبز، بهار زنجان، صدای زنجان، ندای ابهر، سیمای زنجان، حدیث زنجان، ابر چای، موج بیداری، البرز خرم، قلم زنجان، بیان خدابنده، رویدادهای شهر، افق ابهر و ماهنامه‌های شهاب زنجان، امید روشندان، پگاه میهن، صیانت و بایرام تشکیل می‌دهند؛ که تعداد تقریبی آنها ۲۰۰ نفر است و جهت دسترسی به همه آنها کل شماری شدند.

پرسشنامه تحقیق شامل دو بخش است: بخش نخست، مربوط به اطلاعات دموگرافیک؛ بخش دوم، شامل پرسشنامه محقق ساخته بر اساس اصول بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای در روزنامه‌نگاری در طیف پنج گزینه‌ای لیکرت است. "اعتبار" پرسشنامه نیز از طریق "اعتبار صوری" (Face validity) برآورد شده؛ به این ترتیب که با ارائه پرسشنامه به تعدادی از اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و خبرگان، در مورد معتبر بودن گویه‌هایی که برای سنجش هر یک از متغیرها آمده از نظر آنها بهره بردیم. برآورد پایایی پرسشنامه این تحقیق نیز از طریق آلفای کرونباخ انجام شد. با توجه به اینکه ضریب آلفای متغیرهای پرسشنامه بالاتر از ۰/۷ به دست آمد، پایایی این پرسشنامه‌ها تأیید شد. اطلاعات و داده‌های تحقیق که به وسیله پرسشنامه گردآوری شده با استفاده از نرم‌افزار SPSS، در دو سطح توصیفی و استنباطی مورد تحلیل قرار گرفت. پس از اطمینان از نرمال بودن جامعه و توزیع داده‌ها، با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف، برای بررسی سؤال‌های پژوهش از آزمون T تک‌نمونه‌ای استفاده شد.

یافته‌ها

از میان پاسخگویان ۶۲ درصد (۱۲۴ نفر) مرد و ۳۸ درصد (۷۶ نفر) زن بودند؛ این اطلاعات نشان می‌دهد که بیشتر پاسخگویان مرد هستند. تحصیلات ۵ درصد (۹ نفر) از پاسخگویان فوق دیپلم، ۴۸ درصد (۹۷ نفر) لیسانس، ۳۹ درصد (۷۷ نفر) فوق لیسانس و ۸ درصد (۱۷ نفر) هم دکتری بود، بنابراین بیشتر پاسخگویان مدرک لیسانس دارند. از لحاظ سن، ۱۴ درصد از پاسخگویان در بازه کمتر از ۳۰ سال، ۳۸ درصد در فاصله سنی ۳۱ تا ۴۰ سال، ۳۹ درصد در فاصله سنی ۴۱ تا ۵۰ سال و ۹ درصد هم در بازه بیشتر از ۵۰ سال قرار دارند؛ بدین ترتیب بیشتر پاسخگویان در بازه سنی ۴۱ تا ۵۰ سال قرار دارند. سابقه کار ۲۹ درصد (۵۸ نفر) از پاسخگویان بین ۱ تا ۱۰ سال، ۴۵ درصد (۹۱ نفر) ۱۱ تا ۲۰ سال و ۲۶ درصد (۵۱ نفر) هم بیشتر از ۲۰ سال است؛ پس بیشتر پاسخگویان بین ۱۱ تا ۲۰ سال سابقه کار دارند. از میان پاسخگویان ۲۲ درصد (۴۵ نفر) خبرنگار صدواسیمای شبکه اشراق، ۱۵ درصد (۲۹ نفر) خبرنگار روزنامه‌ها، ۴۸ درصد (۹۶ نفر) خبرنگار هفته‌نامه و ۱۵ درصد (۳۰ نفر) هم خبرنگار ماهنامه هستند؛ بنابراین بیشتر پاسخگویان خبرنگار هفته‌نامه هستند.

برای اجرای روش‌های آماری و محاسبه آماره آزمون مناسب و استنتاج منطقی درباره فرضیه‌های پژوهش، مهم‌ترین عمل قبل از هر اقدامی، انتخاب روش آماری مناسب برای تحقیق است، آگاهی از توزیع داده‌ها اولویت اساسی دارد؛ به همین منظور در این پژوهش از آزمون معتبر کولموگروف اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن داده‌های پژوهش استفاده شده است. با توجه به جدول آزمون اسمیرنوف - کولموگروف، اگر سطح معناداری برای کلیه متغیرها بزرگتر از سطح آزمون (۰/۰۵) باشد توزیع داده‌ها نرمال است.

جدول ۱. نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف متغیرهای تحقیق

متغیر	حجم نمونه	میانگین	انحراف معیار	آماره آزمون K-S	سطح معناداری	نتیجه آزمون
اصول حرفه‌ای خبرنگاری (نمره کل)	۲۰۰	۳/۶۳	۰/۲۰	۰/۷۳۴	۰/۶۵۳	نرمال است
حق مردم در دستیابی به اطلاعات درست و واقعی	۲۰۰	۳/۷۶	۰/۴۹	۱/۲۸۹	۰/۰۷۲	نرمال است
وقف حقیقت	۲۰۰	۳/۴۶	۰/۶۵	۱/۱۹۵	۰/۰۹	نرمال است
مسئولیت اجتماعی خبرنگار	۲۰۰	۳/۸۴	۰/۵۵	۱/۲۲۸	۰/۰۷	نرمال است
شرافت حرفه‌ای خبرنگار	۲۰۰	۳/۶۸	۰/۵۴	۱/۳۹۳	۰/۰۶	نرمال است
دسترسی همگانی و مشارکت	۲۰۰	۳/۶۲	۰/۵۶	۱/۰۱۸	۰/۱۰۲	نرمال است
احترام به حریم خصوصی و حیثیت انسانی	۲۰۰	۳/۴۶	۰/۵۴	۱/۰۱۶	۰/۱۰۵	نرمال است
احترام به منافع عمومی	۲۰۰	۳/۷۸	۰/۴۵	۰/۹۵۲	۰/۵۰۴	نرمال است
احترام به ارزش‌های جهانی و متنوع فرهنگ‌ها	۲۰۰	۳/۶۶	۰/۴۲	۱/۱۰۲	۰/۱۱۴	نرمال است
محو جنگ و سایر مصائب فراروی بشر	۲۰۰	۳/۴۴	۰/۳۱	۰/۸۷۵	۰/۵۰۶	نرمال است
برپایی نظم اطلاعاتی و ارتباطی نوین جهانی	۲۰۰	۳/۴	۰/۵۲	۱/۰۶۴	۰/۱۰۹	نرمال است

همان‌طور که از داده‌های جدول ۱ مشخص است، سطح معناداری آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای تمام متغیرها تحقیق بزرگ‌تر از ۰/۰۵ است؛ در نتیجه متغیرهای مورد بررسی دارای توزیع نرمال هستند و برای بررسی سؤال‌ها از آزمون‌های پارامتری استفاده می‌شود.

بررسی سؤال‌های پژوهش

برای بررسی سؤال‌های تحقیق از آزمون T تک‌نمونه‌ای استفاده شده، که در زیر به بررسی نتایج آنها پرداخته می‌شود.
سوال اصلی: دانش خبرنگاران شهر زنجان نسبت به اصول حرفه‌ای خبرنگاری به چه میزان است؟

جدول ۲. نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای خبرنگاران شهر زنجان نسبت به اصول حرفه‌ای خبرنگاری

شاخص	میانگین	انحراف معیار	T	درجه آزادی	سطح معناداری	فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای تفاوت میانگین‌ها	
						حد بالا	حد پایین
اصول حرفه‌ای خبرنگاری	۳/۶۳	۰/۲	۴۴/۳۴۲	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۶۰۸۲	۰/۶۶۴۸

* میانگین فرضی یا نقطه وسط طیف پرسشنامه ۳ است

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، میانگین و انحراف معیار دانش خبرنگاران، در زمینه اصول حرفه‌ای خبرنگاری ۰/۲ ± ۳/۶۳ است؛ به عبارت دیگر، دانش خبرنگاران در زمینه اصول حرفه‌ای خبرنگاری، در حد متوسط به بالاست. با توجه به حد پایین و بالای به دست آمده، می‌توان گفت دانش خبرنگاران در این زمینه، وضعیت قابل قبولی دارد. یافته‌های فوق، در سطح خطای کمتر از ۰/۰۱ (P < ۰/۰۱) معنادار است.

سوال اول: دانش خبرنگاران نسبت به اصل صداقت و واقعیت به چه میزان است؟

جدول ۳. نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای برای بررسی دانش خبرنگاران نسبت به اصل صداقت و واقعیت

شاخص	میانگین	انحراف معیار	T	درجه آزادی	سطح معناداری	فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای تفاوت میانگین‌ها	
						حد بالا	حد پایین
اصل صداقت و واقعیت	۳/۷۶	۰/۴۹	۲۱/۶۶۶	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۶۹۲۶	۰/۸۳۱۴
رعایت حق مردم برای دستیابی به اطلاعات معتبر و درست	۳/۴۱	۰/۹۵	۶/۰۹۰	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۲۷۷۲	۰/۵۴۲۸
شرافت حرفه‌ای در خدمت واقعیت عینی	۴/۰۱	۱/۰۲	۱۴/۰۰۸	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۸۷۲۱	۱/۱۵۷۹
طراحی تصویر صحیح و همه‌جانبه از جهان	۳/۷۶	۰/۸۱	۱۳/۲۸۶	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۶۵۱۵	۰/۸۷۸۵
اعتماد و اطمینان از منابع خبری	۳/۸۲	۰/۷۶	۱۵/۰۹۰	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۷۱۲۸	۰/۹۲۷۲
صداقت خبری	۳/۸	۰/۸۵	۱۳/۳	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۶۸۱۴	۰/۹۱۶۶

* میانگین فرضی یا نقطه وسط طیف پرسشنامه ۳ است.

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، میانگین و انحراف معیار دانش خبرنگاران در زمینه اصل صداقت و واقعیت در خبرنگاری $0/49 \pm 3/76$ است؛ به عبارت دیگر، دانش خبرنگاران در زمینه اصل صداقت و واقعیت در خبرنگاری، در حد متوسط به بالاست. از این میان بیشترین دانش، مربوط به اصل شرافت حرفه‌ای در خدمت واقعیت عینی ($1/02 \pm 4/01$) و کمترین دانش مربوط به اصل طراحی تصویر صحیح و همه‌جانبه از جهان ($0/81 \pm 3/76$) است. با توجه به حد پایین و بالای به دست آمده، می‌توان گفت دانش خبرنگاران در این زمینه، وضعیت قابل قبولی دارد. یافته‌های فوق برای همه متغیرها، در سطح خطای کمتر از $0/01$ ($P < 0/01$) معنادار است.

سوال دوم: دانش خبرنگاران نسبت به اصل حقیقت‌طلبی به چه میزان است؟

جدول ۴. نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای دانش خبرنگاران نسبت به اصل حقیقت‌طلبی

شاخص	میانگین	انحراف معیار	T	درجه آزادی	سطح معناداری	فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای تفاوت میانگین‌ها	
						حد پایین	حد بالا
اصل حقیقت‌طلبی	۳/۴۶	۰/۶۵	۱۰/۰۵۵	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۳۷۵۸	۰/۵۵۹۲
انعکاس رویدادها با محوریت حقیقت	۳/۸۱	۰/۸۴	۱۳/۵۲۴	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۶۹۱۹	۰/۹۲۸۱
بهره‌گیری از مواد خام خبری مناسب	۳/۱۲	۰/۸۷	۲/۰۱	۱۹۹	۰/۰۴۶	۰/۰۰۲۴	۰/۲۴۷۶

* میانگین فرضی یا نقطه وسط طیف پرسشنامه ۳ است.

همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، میانگین و انحراف معیار دانش خبرنگاران در زمینه اصل حقیقت‌طلبی در خبرنگاری $0/65 \pm 3/46$ است؛ به عبارت دیگر، دانش خبرنگاران در زمینه اصل حقیقت‌طلبی در خبرنگاری، در حد متوسط به بالاست. از این میان میانگین دانش خبرنگاران، در زمینه انعکاس رویدادها با محوریت حقیقت، بیشتر بهره‌گیری از مواد خام خبری مناسب است. با توجه به حد پایین و بالای به دست آمده، می‌توان گفت دانش خبرنگاران در این زمینه، وضعیت قابل قبولی دارد. یافته‌های فوق برای همه متغیرها، در سطح خطای کمتر از $0/01$ ($P < 0/01$) معنادار است.

سوال سوم: دانش خبرنگاران نسبت به اصل مسئولیت اجتماعی خبرنگار به چه میزان است؟

جدول ۵. نتایج آزمون t تک نمونه‌ای دانش خبرنگاران نسبت به اصل مسئولیت اجتماعی خبرنگار

شاخص	میانگین	انحراف معیار	T	درجه آزادی	سطح معناداری	فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای تفاوت میانگین‌ها	
						حد بالا	حد پایین
اصل مسئولیت اجتماعی	۳/۸۴	۰/۵۵	۲۱/۵۱۳	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۷۶۸۷	۰/۹۲۳۸
مسئولیت در قبال جامعه انسانی و مخاطبان	۳/۸۱	۰/۸۲	۱۳/۹۳۴	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۶۹۹۷	۰/۹۳۰۳
اطلاعات در خبرنگاری به منزله منفعت اجتماعی نه کالا	۳/۸۷	۰/۸۱	۱۵/۱۸۶	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۷۵۷۰	۰/۹۸۳۰
اجتناب از ترجیحات جنسیتی، مذهبی، قومی - نژادی، جسمی - ذهنی	۴/۰۴	۰/۹	۱۶/۳۱۷	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۹۱۴۳	۱/۱۶۵۷
رعایت قانون کی‌رایت	۳/۶۶	۰/۹۸	۹/۴۸۱	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۵۲۲۷	۰/۷۹۷۳

* میانگین فرضی یا نقطه وسط طیف پرسشنامه ۳ است.

همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، میانگین و انحراف معیار دانش خبرنگاران در زمینه اصل مسئولیت‌پذیری در خبرنگاری $۳/۸۴ \pm ۰/۵۵$ است؛ به عبارت دیگر، دانش خبرنگاران در زمینه اصل مسئولیت‌پذیری در خبرنگاری در حد متوسط به بالاست. در این بین بیشترین دانش، مربوط به اصل اجتناب از ترجیحات جنسیتی، مذهبی، قومی - نژادی، جسمی - ذهنی ($۴/۰۴ \pm ۰/۹$) و کمترین دانش مربوط به اصل رعایت قانون کی‌رایت ($۳/۶۶ \pm ۰/۹۸$) است. با توجه به حد پایین و بالای به دست آمده، می‌توان گفت دانش خبرنگاران در این زمینه، وضعیت قابل قبولی دارد. یافته‌های فوق برای همه متغیرها، در سطح خطای کمتر از $۰/۰۱ (P < ۰/۰۱)$ معنادار است.

سوال چهارم: دانش خبرنگاران نسبت به اصل شرافت حرفه‌ای خبرنگار به چه میزان است؟

جدول ۶. نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای دانش خبرنگاران نسبت به اصل شرافت حرفه‌ای خبرنگار

شاخص	میانگین	انحراف معیار	T	درجه آزادی	سطح معناداری	فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای تفاوت میانگین‌ها	
						حد بالا	حد پایین
اصل شرافت حرفه‌ای	۳/۶۸	۰/۵۴	۱۷/۵۶۶	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۶۰۳۷	۰/۷۵۶۳
اجتناب از کار کردن بر خلاف باورها یا افشای منابع اطلاعات خود	۳/۷۸	۱/۰۲	۱۰/۷۸۱	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۶۳۷۳	۰/۹۲۲۷
عدم دریافت رشوه	۳/۶۶	۱	۱۰/۴۹۱	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۴۵۰۷	۰/۶۵۹۳
عدم دفاع از منفعت خصوصی	۳/۵۵	۰/۷۴	۹/۲۴۴	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۵۱۹۲	۰/۸۰۰۸
عدم تأثیر تمایلات شخصی به جای وظایف و مسئولیت‌های حرفه‌ای	۳/۷۲	۰/۹۲	۱۱/۰۹۷	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۵۹۶۲	۰/۸۵۳۸

* میانگین فرضی یا نقطه وسط طیف پرسشنامه ۳ است.

همان‌طور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، میانگین و انحراف معیار دانش خبرنگاران در زمینه اصل شرافت حرفه‌ای در خبرنگاری $۰/۵۴ \pm ۳/۶۸$ است؛ به عبارت دیگر، دانش خبرنگاران در زمینه اصل شرافت حرفه‌ای در خبرنگاری، در حد متوسط به بالاست. در این بین بیشترین دانش مربوط به اصل اجتناب از کار کردن بر خلاف باورها یا افشای منابع اطلاعات خود ($۳/۷۸ \pm ۱/۰۲$) و کمترین دانش مربوط به اصل عدم دفاع از منفعت خصوصی ($۳/۵۵ \pm ۰/۷۴$) است. با توجه به حد پایین و بالای به دست آمده، می‌توان گفت دانش خبرنگاران در این زمینه، وضعیت قابل قبولی دارد. یافته‌های فوق برای همه متغیرها، در سطح خطای کمتر از $۰/۰۱$ ($P < ۰/۰۱$) معنادار است.

سوال پنجم: دانش خبرنگاران نسبت به اصل دسترسی همگانی و مشارکت به چه میزان است؟

جدول ۷. نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای دانش خبرنگاران نسبت به اصل دسترسی همگانی و مشارکت

فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای تفاوت میانگین‌ها		سطح معناداری	درجه آزادی	T	انحراف معیار	میانگین	شاخص
حد بالا	حد پایین						
۰/۹۲۳۸	۰/۷۶۸۷	۰/۰۰۰	۱۹۹	۲۱/۵۱۳	۰/۵۵	۳/۸۴	اصل دسترسی همگانی و مشارکت
۱/۱۳۲۷	۰/۹۰۷۳	۰/۰۰۰	۱۹۹	۱۷/۸۵۳	۰/۸۰	۴/۰۲	حق تصحیح و اصلاح خبر
۰/۵۷۶۵	۰/۲۷۳۵	۰/۰۰۰	۱۹۹	۵/۵۳۲	۱/۰۸	۳/۴۲	پاسخگویی به دنبال انعکاس خبر
۰/۵۶۸۹	۰/۲۶۱۱	۰/۰۰۰	۱۹۹	۵/۳۱۶	۱/۱	۳/۴۱	دسترسی آزاد مردم به اطلاعات و مشارکت دادن آنها

* میانگین فرضی یا نقطه وسط طیف پرسشنامه ۳ است.

همان‌طور که در جدول ۷ مشاهده می‌شود، میانگین و انحراف معیار دانش خبرنگاران در زمینه اصل دسترسی همگانی و مشارکت در خبرنگاری $۰/۵۵ \pm ۳/۸۴$ است؛ به عبارت دیگر، دانش خبرنگاران در زمینه اصل دسترسی همگانی و مشارکت در خبرنگاری، در حد متوسط به بالاست. در این میان بیشترین دانش مربوط به اصل حق تصحیح و اصلاح خبر ($۴/۰۲ \pm ۰/۸$) و کمترین دانش مربوط به اصل دسترسی آزاد مردم به اطلاعات و مشارکت دادن آنها ($۳/۴۱ \pm ۱/۱$) است. با توجه به حد پایین و بالای به دست آمده، می‌توان گفت دانش خبرنگاران در این زمینه، وضعیت قابل قبولی دارد. یافته‌های فوق برای همه متغیرها؛ در سطح خطای کمتر از $۰/۰۱$ ($P < ۰/۰۱$) معنادار است.

سوال ششم: دانش خبرنگاران نسبت به اصل احترام به حریم خصوصی و حیثیت انسانی به چه میزان است؟

جدول ۸. نتایج آزمون t تک نمونه‌ای برای بررسی دانش خبرنگاران نسبت به اصل احترام به حریم خصوصی و حیثیت انسانی

فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای تفاوت میانگین‌ها	سطح معناداری	درجه آزادی	T	انحراف معیار	میانگین	شاخص	حد بالا	حد پایین
							حد بالا	حد پایین
۰/۵۳۸۵	۰/۳۸۶۵	۰/۰۰۰	۱۹۹	۱۲/۰۰۳	۰/۵۴	۳/۴۶	اصل احترام به حریم خصوصی و حیثیت انسانی	
۰/۵۰۱۹	۰/۲۱۸۱	۰/۰۰۰	۱۹۹	۵/۰۰۳	۱/۰۱	۳/۳۶	احترام به حریم خصوصی انسان‌ها در تولید خبر	
۰/۵۶۵۱	۰/۲۶۴۹	۰/۰۰۰	۱۹۹	۵/۴۵۳	۱/۰۷	۳/۴۱	دفاع از حیثیت و کرامت انسانی	
۰/۹۲۷۱	۰/۶۶۲۹	۰/۰۰۰	۱۹۹	۱۱/۸۶۸	۰/۹۴	۳/۷۹	اجتناب از افترا، توهین و مخدوش کردن چهره افراد	
۰/۴۴۱۳	۰/۱۱۸۷	۰/۰۰۰	۱۹۹	۳/۴۲۳	۱/۱۵	۳/۲۸	حفظ حقوق و شهرت افراد	

* میانگین فرضی یا نقطه وسط طیف پرسشنامه ۳ است.

همان‌طور که در جدول ۸ مشاهده می‌شود، میانگین و انحراف معیار دانش خبرنگاران در زمینه اصل احترام به حریم خصوصی و حیثیت انسانی در خبرنگاری $۰/۵۴ \pm ۳/۴۶$ است؛ به عبارت دیگر، دانش خبرنگاران در زمینه اصل احترام به حریم خصوصی و حیثیت انسانی در خبرنگاری در حد متوسط به بالاست. از این میان بیشترین دانش مربوط به اصل اجتناب از افترا، توهین و مخدوش کردن چهره افراد ($۰/۹۴ \pm ۳/۷۹$) و کمترین دانش مربوط به اصل حفظ حقوق و شهرت افراد ($۱/۱۵ \pm ۳/۲۸$) است. با توجه به حد پایین و بالای به دست آمده، می‌توان گفت دانش خبرنگاران در این زمینه، وضعیت قابل قبولی دارد. یافته‌های فوق برای همه متغیرها، در سطح خطای کمتر از $۰/۰۱ (P < ۰/۰۱)$ معنادار است.

سوال هفتم: دانش خبرنگاران نسبت به اصل احترام به منافع عمومی به چه میزان است؟

جدول ۹. نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای برای بررسی دانش خبرنگاران

نسبت به اصل احترام به منافع عمومی

فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای تفاوت میانگین‌ها		سطح معناداری	درجه آزادی	T	انحراف معیار	میانگین	شاخص
حد بالا	حد پایین						
۰/۸۴۵۲	۰/۷۱۷۳	۰/۰۰۰	۱۹۹	۲۴/۰۸۸	۰/۴۵	۳/۷۸	اصل احترام به منافع عمومی
۰/۹۸۲۹	۰/۶۹۷۱	۰/۰۰۰	۱۹۹	۱۱/۵۹۵	۱/۰۲	۳/۸۴	احترام به حیثیت ملی جامعه
۰/۹۰۶۵	۰/۶۹۳۵	۰/۰۰۰	۱۹۹	۸/۳۴۸	۱	۳/۵۹	احترام به نهادهای دموکراتیک
۱/۰۰۲۵	۰/۷۷۷۵	۰/۰۰۰	۱۹۹	۱۵/۵۹۸	۰/۸	۳/۸۹	احترام به عفت عمومی
۰/۷۳۵۶	۰/۴۵۴۴	۰/۰۰۰	۱۹۹	۱۴/۸۱۸	۰/۷۶	۳/۸	احترام به اخلاق، آداب، رسوم و عرف جامعه

* میانگین فرضی یا نقطه وسط طیف پرسشنامه ۳ است.

همان‌طور که در جدول ۹ مشاهده می‌شود، میانگین و انحراف معیار دانش خبرنگاران در زمینه اصل احترام به منافع عمومی در خبرنگاری ($۳/۷۸ \pm ۰/۴۵$) است؛ به عبارت دیگر، میزان دانش خبرنگاران در زمینه اصل احترام به منافع عمومی در خبرنگاری متوسط به بالاست. از این میان بیشترین دانش مربوط به اصل احترام به عفت عمومی ($۳/۸۹ \pm ۰/۸$) و کمترین دانش مربوط به اصل احترام به نهادهای دموکراتیک ($۳/۵۹ \pm ۱$) است. با توجه به حد پایین و بالای به دست آمده، می‌توان گفت دانش خبرنگاران در این زمینه، وضعیت قابل قبولی دارد. یافته‌های فوق برای همه متغیرها، در سطح خطای کمتر از $۰/۰۱$ ($P < ۰/۰۱$) معنادار است.

سوال هشتم: دانش خبرنگاران نسبت به اصل احترام به ارزش‌های جهانی و متنوع فرهنگ‌ها به چه میزان است؟

جدول ۱۰. نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای برای بررسی دانش خبرنگاران نسبت به اصل احترام به ارزش‌های جهانی و متنوع فرهنگ‌ها

شاخص	میانگین	انحراف معیار	T	درجه آزادی	سطح معناداری	فاصله اطمینان ۹۵ برای تفاوت میانگین‌ها	
						حد بالا	حد پایین
اصل احترام به ارزش‌های جهانی و متنوع فرهنگ‌ها	۳/۶۶	۰/۴۲	۲۲/۵۰۶	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۶۱۰۴	۰/۷۲۷۶
دفاع از ارزش‌های عام انسانی	۳/۸۲	۱/۰۵	۱۱/۰۴۱	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۶۷۳۵	۰/۹۶۶۵
دفاع از صلح و عدالت	۴/۰۴	۱/۰۱	۱۴/۴۶۷	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۸۹۸۲	۱/۱۸۱۸
دفاع از حقوق بشر	۳/۶۴	۰/۹۵	۹/۵۱۵	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۵۰۷۴	۰/۷۷۲۶
دفاع از پیشرفت‌های اجتماعی و آزادی	۳/۴۸	۰/۹	۷/۵۵۷	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۳۵۸۴	۰/۶۱۱۶
آگاهی از مقررات مندرج در کنوانسیون‌ها، بیانیه‌ها و قطعنامه‌های بین‌المللی	۳/۳۶	۰/۷۴	۶/۸۴۵	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۲۵۶۳	۰/۴۶۳۷

* میانگین فرضی یا نقطه وسط طیف پرسشنامه ۳ است.

همان‌طور که در جدول ۱۰ مشاهده می‌شود، میانگین و انحراف معیار دانش خبرنگاران در زمینه اصل احترام به ارزش‌های جهانی و متنوع فرهنگ‌ها $۳/۶۶ \pm ۰/۴۲$ است؛ به عبارت دیگر، دانش خبرنگاران در زمینه اصل احترام به ارزش‌های جهانی و متنوع فرهنگ‌ها، در حد متوسط به بالاست. از این میان بیشترین دانش مربوط به اصل دفاع از صلح و عدالت ($۱/۰۱ \pm ۴/۰۴$) و کمترین دانش مربوط به اصل آگاهی از مقررات مندرج در کنوانسیون‌ها، بیانیه‌ها و قطعنامه‌های بین‌المللی ($۳/۳۶ \pm ۰/۷۴$) است. با توجه به حد پایین و بالای به دست آمده، می‌توان گفت دانش خبرنگاران در این زمینه، وضعیت قابل قبولی دارد. یافته‌های فوق برای همه متغیرها، در سطح خطای کمتر از $۰/۰۱ (P < ۰/۰۱)$ معنادار است.

سوال نهم: دانش خبرنگاران نسبت به اصل محو جنگ و سایر مصائب فراروی بشر به چه میزان است؟

جدول ۱۱. نتایج آزمون t تک نمونه‌ای دانش خبرنگاران نسبت به اصل محو جنگ و سایر مصائب فراروی بشر

شاخص	میانگین	انحراف معیار	T	درجه آزادی	سطح معناداری	فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای تفاوت میانگین‌ها	
						حد پایین	حد بالا
اصل محو جنگ و سایر مصائب فراروی بشر	۳/۴۴	۰/۳۱	۱۹/۴۷۳	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۳۹۵۴	۰/۴۸۴۶
پرهیز از هر نوع توصیه یا تحریک به جنگ و تجاوز	۳/۴۷	۰/۹۷	۶/۸۴۲	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۳۳۴۵	۰/۶۰۵۵
تلاش برای جلوگیری از به کارگیری تسلیحات هسته‌ای و کشتار جمعی	۳/۲۳	۰/۵	۶/۶۳۳	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۱۶۵۱	۰/۳۰۴۹
پرهیز از هر نوع خشونت، نفرت یا تبعیض	۳/۴۷	۰/۵۲	۱۲/۶۷۷	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۴۰۱۱	۰/۵۴۸۹
اجتناب از نژادپرستی و اشاعه سرکوبگری	۳/۴۶	۰/۷۸	۸/۳۱۹	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۳۵۱۰	۰/۵۴۹۰
تلاش برای از بین بردن فقر، سوء تغذیه و بیماری	۳/۵۶	۰/۶۶	۱۱/۸۲۴	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۴۶۶۶	۰/۶۵۳۴

* میانگین فرضی یا نقطه وسط طیف پرسشنامه ۳ است.

همان‌طور که در جدول ۱۱ مشاهده می‌شود، میانگین و انحراف معیار دانش خبرنگاران در زمینه اصل محو جنگ و سایر مصائب فراروی بشر $۰/۳۱ \pm ۳/۴۴$ است؛ به عبارت دیگر، دانش خبرنگاران در زمینه اصل محو جنگ و سایر مصائب فراروی بشر، در حد متوسط به بالاست. از این میان بیشترین دانش مربوط به اصل تلاش برای از بین بردن فقر، سوء تغذیه و بیماری ($۰/۶۶ \pm ۳/۵۶$) و کمترین دانش مربوط به اصل تلاش برای جلوگیری از به کارگیری تسلیحات هسته‌ای و کشتار جمعی ($۰/۵ \pm ۳/۲۳$) است. با توجه به حد پایین و بالای به دست آمده، می‌توان گفت دانش خبرنگاران در این زمینه، وضعیت قابل قبولی دارد. یافته‌های فوق برای همه متغیرها، در سطح خطای کمتر از $۰/۰۱ (P < ۰/۰۱)$ معنادار است.

سوال دهم: دانش خبرنگاران نسبت به اصل برپایی نظم اطلاعاتی و ارتباطی نوین جهانی به چه میزان است؟

جدول ۱۲. نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای دانش خبرنگاران نسبت به اصل برپایی نظم اطلاعاتی و ارتباطی نوین جهانی

شاخص	میانگین	انحراف معیار	T	درجه آزادی	سطح معناداری	فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای تفاوت میانگین‌ها	
						حد پایین	حد بالا
اصل برپایی نظم اطلاعاتی و ارتباطی نوین جهانی	۳/۴	۰/۵۲	۱۰/۸۳۱	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۳۲۸۵	۰/۴۷۴۸
اصل برقراری نظم در سطوح ملی و بین‌المللی	۳/۳۸	۰/۶۳	۸/۶۲۲	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۳۴۲۹	۰/۵۵۷۱
استعمارزدایی و دموکراتیک کردن اطلاعات و ارتباطات	۳/۳۷	۰/۸۴	۶/۲۲۵	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۲۵۲۸	۰/۴۸۷۲
احترام به هویت فرهنگی، تعدد و تنوع فرهنگی	۳/۴۵	۰/۷۶	۸/۲۸۲	۱۹۹	۰/۰۰۰	۰/۲۹۶۹	۰/۴۷۳۱

* میانگین فرضی یا نقطه وسط طیف پرسشنامه ۳ است.

همان‌طور که در جدول ۱۲ مشاهده می‌شود، میانگین و انحراف معیار دانش خبرنگاران در زمینه اصل برپایی نظم اطلاعاتی و ارتباطی نوین جهانی $۳/۴ \pm ۰/۵۲$ است؛ به عبارت دیگر، دانش خبرنگاران در زمینه برپایی نظم اطلاعاتی و ارتباطی نوین جهانی، در حد متوسط به بالاست. در این بین بیشترین دانش مربوط به اصل احترام به هویت فرهنگی، تعدد و تنوع فرهنگی ($۰/۷۶ \pm ۳/۴۵$) و کمترین دانش مربوط به اصل استعمارزدایی و دموکراتیک کردن اطلاعات و ارتباطات ($۰/۸۴ \pm ۳/۳۷$) است. با توجه به حد پایین و بالای به دست آمده، می‌توان گفت دانش خبرنگاران در این زمینه، وضعیت قابل قبولی دارد. یافته‌های فوق برای همه متغیرها، در سطح خطای کمتر از $۰/۰۱ (P < ۰/۰۱)$ معنادار است.

اولویت‌بندی دانش خبرنگاران نسبت به اصول حرفه‌ای خبرنگاری

برای اولویت‌بندی دانش خبرنگاران نسبت به اصول حرفه‌ای خبرنگاری از آزمون فریدمن استفاده شد و نتایج آن در جدول زیر مورد بررسی قرار گرفت.

جدول ۱۳. نتایج آزمون فریدمن برای رتبه‌بندی دانش خبرنگاران نسبت به اصول حرفه‌ای خبرنگاری

رتبه	رتبه‌بندی دانش خبرنگاران نسبت به اصول حرفه‌ای خبرنگاری	میانگین رتبه‌ها
۱	اصل مسئولیت اجتماعی خبرنگار	۶/۶۹
۲	اصل احترام به منافع عمومی	۶/۵۷
۳	حق مردم در دستیابی به اطلاعات درست و واقعی	۶/۳۸
۴	احترام به ارزش‌های جهانی و متنوع فرهنگ‌ها	۵/۸۶
۵	شرافت حرفه‌ای خبرنگار	۵/۷۸
۶	دسترسی همگانی و مشارکت	۵/۶۴
۷	اصل حقیقت‌طلبی	۴/۷۵
۸	اصل احترام به حریم خصوصی و حیثیت انسانی	۴/۵۸
۹	برپایی نظم اطلاعاتی و ارتباطی نوین جهانی	۴/۵۶
۱۰	محو جنگ و سایر مصائب فراروی بشر	۴/۲۰

نتایج جدول ۱۳ نشان می‌دهد، اصل مسئولیت اجتماعی خبرنگار، با میانگین رتبه ۶/۶۹ بالاترین رتبه را به خود اختصاص داده است. به عبارت دیگر، دانش خبرنگاران در زمینه اصل مسئولیت اجتماعی خبرنگار، بیشتر از سایر اصول است. از این نظر، دانش در زمینه اصل احترام به منافع عمومی، با میانگین رتبه ۶/۵۷ در رتبه دوم؛ حق مردم در دستیابی به اطلاعات درست و واقعی، با میانگین رتبه ۶/۳۸ در رتبه سوم؛ احترام به ارزش‌های جهانی و متنوع فرهنگ‌ها، با میانگین رتبه ۵/۸۶ در رتبه چهارم؛ شرافت حرفه‌ای خبرنگار، با میانگین رتبه ۵/۷۸ در رتبه پنجم؛ دسترسی همگانی و مشارکت، با میانگین رتبه ۵/۶۴ در رتبه ششم؛ اصل حقیقت‌طلبی، با میانگین رتبه ۴/۷۵ در رتبه هفتم؛ اصل احترام به حریم خصوصی و حیثیت انسانی، با میانگین رتبه ۴/۵۸ در رتبه هشتم؛ برپایی نظم اطلاعاتی و ارتباطی نوین جهانی، با میانگین رتبه ۴/۵۶ در رتبه نهم و محو جنگ و سایر مصائب فراروی بشر، با میانگین رتبه ۴/۲۰ در رتبه آخر قرار دارند. برای سنجش معناداری رتبه‌بندی انجام شده از آماره مربوط به آزمون فریدمن استفاده و نتایج این آزمون در جدول ۱۴ آورده شد.

جدول ۱۴. معناداری آزمون فریدمن

تعداد	۲۰۰
کای اسکوئر	۱۶۸/۱۰۱
درجه آزادی	۹
سطح معناداری	۰/۰۰۰

با توجه به مقدار کمی دو محاسبه شده و سطح معناداری ($P < 0/01$) می توان گفت رتبه بندی انجام شده از نظر آماری معنادار است.

بحث و نتیجه گیری

اخلاق حرفه ای یکی از مسائل اساسی همه جوامع بشری است. امروزه، متأسفانه در جامعه ما و محیط کار کمتر به اخلاق حرفه ای توجه می شود. در حالی که در غرب سکولار، در دانش های مربوط به مدیریت و سازمان، شاخه ای به نام اخلاق حرفه ای وجود دارد، ولی در دانش مدیریت جامعه دینی ما، به اخلاق توجه کافی نشده است (آریان پور کاشانی، ۱۳۸۵: ۶۹). اهمیت توجه به اخلاق حرفه ای، در حوزه خبرنگاری دو چندان است؛ زیرا خبرنگار می تواند با انعکاس مطالب خلاف واقع یا بزرگ نمایی برخی از مطالب خلاف واقع بر افکار عمومی تاثیر گذاشته و باعث ایجاد داوری های ارزشی مخاطبان، درباره محتوا و عملکرد رسانه شود.

این تحقیق، با توجه به مشکلاتی که در سال های اخیر گریبانگیر اخلاق حرفه ای، به ویژه در حوزه رسانه شده است، میزان دانش خبرنگاران شهر زنجان را نسبت به اصول حرفه ای خبرنگاری، بر اساس اصول ده گانه بین المللی اخلاق حرفه ای در روزنامه نگاری، بررسی کرده و به نتایجی دست یافت، که در این بخش به تبیین آنها می پردازد.

اگر چه دانش خبرنگاران رسانه های ارتباط جمعی شهرستان زنجان، در زمینه کلیه اصول حرفه ای خبرنگاری، در حد متوسط به بالا است، اما به جهت حساسیت حرفه خبرنگاری، انتظار می رود آشنایی خبرنگاران با این اصول در حد بسیار بالایی باشد و در حوزه خبر سازی و خبر رسانی به کار بندند. تهیه، تنظیم، اعلام و انتشار اطلاعات و اخبار رویدادهای جاری زندگی جمعی و تحلیل و تفسیر آنها، همچنین انعکاس عقاید عمومی درباره این رویدادها، به عوامل و وسایل ارتباطی ضروری و به بیان دیگر، به روزنامه نگاران و رسانه های همگانی نیاز دارد. به همین جهت، اطلاعات و اخبار، که محصول فعالیت های حرفه ای روزنامه نگاران به شمار می روند، از طریق رسانه های چاپی (روزنامه ها و مجله ها) یا رسانه های سمعی و بصری (رادیو و تلویزیون)، انتشار می یابند. در هر دو فرایند اخیر، فرآورده های محتوایی رسانه ها، به مخاطبان انبوه و باز عرضه می شوند و "شیوه ارتباطی" (Le model de communication) مربوط به آنها، شیوه "انتشار" یا "اعلان" (La publication) است، که با مفهوم "علنی سازی" (La publicité) مورد نظر یورگن هابرماس، متفکر مشهور آلمانی در کتاب فضای عمومی (گستره همگانی) وی، قرابت دارد. (معمدنژاد، ۱۳۸۵: ۳۹)

نتایج بررسی تک به تک اصول حرفه ای خبرنگاران زنجان نشان داد که دانش خبرنگاران، در زمینه اصول ده گانه خبرنگاری، در حد متوسط به بالا است. خبرنگار، چشم بیدار و هوشیار جامعه در دستیابی به حقایق و واقعیت ها است، که رسالتی بس خطیر بر عهده دارد و کانون این اهمیت، صداقت و قابل اعتماد بودن خبرنگار و رسانه است. بنابراین، خبرنگاران باید اخبار و اطلاعات را

با وجدانی صادقانه، گزارش و به نحوی تفسیر کنند که تلاشی در جهت گشودن گره‌های موجود واقعی باشد و با عبارت‌پردازی‌ها و گزارش‌های دروغین نباید در صدد قلب واقعیت‌ها باشند؛ مردم حق دارند به اطلاعات دقیق و جامع از یک طرف و شفاف از طرف دیگر، دست پیدا کنند. خبرنگار باید با بهره‌گیری از خلاقیتی که دارد، رویدادها را در گستره صحیح خود، با ترسیم مناسبات اصلی و بدون تحریف انعکاس دهد؛ تا مواد خام خبری مناسب در اختیار مردم قرار گیرد (خبرنگار باید خود را وقف حقیقت کند).

خبرنگاران نباید مسائل غیر ضروری، مانند جنسیت، نژاد، اعتقادات مذهبی، موقعیت‌های مادی یا ناتوانی‌های جسمی و ذهنی و ترجیحات قومی- نژادی را در گزارش‌ها و اخبار خود وارد کنند.

اطلاعات در خبرنگاری، به منزله منفعت اجتماعی درک می‌شود نه کالا؛ بر این اساس، همه خبرنگاران در برابر جامعه انسانی و مخاطبان، مسئولیت دارند (مسئولیت اجتماعی خبرنگار).

معیارهای عالی شرافت در این حرفه، مشتمل بر حق خبرنگار در خودداری از کار کردن برخلاف باورها یا افشای منابع اطلاعاتی خود و نیز حق شرکت در تصمیم‌گیری‌های دستگاهی است که به استخدام آن درآمده است. شرافت حرفه‌ای به خبرنگار اجازه نمی‌دهد هیچ گونه رشوه‌ای را بپذیرد، یا دفاع از منفعتی خصوصی را بر رفاه عمومی، ترجیح دهد. خبرنگاران نباید اجازه دهند تمایلات شخصی آنان، به جای وظایف و مسئولیت‌های حرفه‌ای، بر افکارشان تأثیر بگذارد (شرافت حرفه‌ای خبرنگار).

ماهیت این حرفه اقتضا می‌کند خبرنگار راه‌های دسترسی مردم را به اطلاعات و مشارکت آنان در رسانه‌ها ارتقا بخشد. از جمله این حقوق، حق تصحیح، اصلاح و پاسخگویی است (دسترسی همگانی و مشارکت).

حقوق فردی و حفظ حریم و اسرار خصوصی و مشورتی انسانی را باید در تمام اوضاع و شرایط، محترم شمرد؛ زیرا با اصول ادیان الهی و همچنین با قوانین ملی و بین‌المللی مربوط به حفظ حقوق و شهرت افراد، منع افترا، تهمت، توهین و مخدوش کردن چهره افراد، هماهنگ است (احترام به حریم خصوصی و حیثیت انسانی).

احترام کامل به حیثیت ملی جامعه، نهادهای دموکراتیک، عفت عمومی، اخلاق و آداب و رسوم حسنه و عرف جامعه ضروری است. (احترام به منافع عمومی)

خبرنگار حقیقی، مدافع ارزش‌های عام انسانی و در وهله نخست، مدافع صلح و عدالت، حقوق بشر، پیشرفت اجتماعی و آزادی ملی است. آگاهی خبرنگار از مقررات مندرج در کنوانسیون‌ها، بیانیه‌ها و قطعنامه‌های بین‌المللی نیز از جمله اصول اخلاق حرفه‌ای به شمار می‌رود (احترام به ارزش‌های جهانی و متنوع فرهنگ‌ها).

تعهد اخلاقی نسبت به ارزش‌های عام انسانی، خبرنگار را ملزم می‌کند از هر نوع توصیه یا تحریک به جنگ و تجاوز، به‌ویژه در مورد تسلیحات هسته‌ای و هر نوع خشونت، پرهیز کند؛ همچنین او را به پرهیز از نفرت یا تبعیض، به‌ویژه نژادپرستی؛ سرکوبگری رژیم‌های استبدادی استعمار و نیز سایر مصائب بزرگ بشریت مانند فقر، سوء تغذیه و بیماری ملزم می‌کند (محو جنگ و سایر مصائب فراروی بشر). هدف از بیان اصل برپایی نظم اطلاعاتی و ارتباطی نوین جهانی، استعمارزدایی و دموکراتیک کردن اطلاعات و ارتباطات، در سطوح ملی و بین‌المللی است، که بر پایه همزیستی مسالمت‌آمیز مردم و با احترام کامل به تعدد و تنوع هویت فرهنگی در سطح ملی و بین‌المللی، صورت می‌گیرد.

طبق نتایج تحقیق از بین اصول حرفه‌ای خبرنگاری دانش خبرنگاران مورد بررسی در زمینه اصل مسئولیت اجتماعی خبرنگار بیشتر از سایر اصول است. از این نظر، دانش در زمینه اصل احترام به منافع عمومی، در رتبه دوم، حق مردم در دستیابی به اطلاعات درست و واقعی در رتبه سوم، احترام به ارزش‌های جهانی و متنوع فرهنگ‌ها در رتبه چهارم، شرافت حرفه‌ای خبرنگار در رتبه پنجم، دسترسی همگانی و مشارکت در رتبه ششم، اصل حقیقت‌طلبی در رتبه هفتم، اصل احترام به حریم خصوصی و حیثیت انسانی در رتبه هشتم، برپایی نظم اطلاعاتی و ارتباطی نوین جهانی در رتبه نهم و محو جنگ و سایر مصائب فراروی بشر در رتبه آخر قرار دارند.

پیشنهادها

مطابق با نتایج تحقیق، دانش خبرنگاران در زمینه اصل "محو جنگ و سایر مصائب فراروی بشر" نسبت به سایر اصول حرفه‌ای خبرنگاری در سطح پایینی قرار دارد؛ لذا پیشنهاد می‌شود سازمان‌های متولی و دخیل در حوزه رسانه با برگزاری کلاس‌های آموزشی نسبت به ارتقای سطح دانش خبرنگاران در این زمینه اقدام کنند.

بر اساس نتایج، دانش خبرنگاران در برخی دیگر از اصول حرفه‌ای، مانند برپایی نظم اطلاعاتی و ارتباطی نوین جهانی و احترام به حریم خصوصی و حیثیت انسانی، نسبت به سایر اصول در سطح پایین قرار دارد؛ لذا پیشنهاد می‌شود، سازمان‌ها و نهادهایی همچون انجمن صنفی روزنامه‌نگاران و خبرنگاران با برگزاری کلاس‌هایی در خصوص آموزش اصول مذکور این نقیصه و کمبود را در روزنامه‌نگاران جبران کنند.

به خبرنگاران و سایر رسانه‌های ارتباط جمعی توصیه می‌شود با ارج نهادن به اصول حرفه‌ای خبرنگاری، شرافت حرفه‌ای خود را حفظ کنند و در خدمت اهداف عالی اخلاقی و انسانی قرار گیرند. در سایه وضع قوانین و یک نظامنامه اخلاقی مدون، با تأکید بر دو جنبه ملی و مذهبی در تمام عرصه‌های رسانه است که خبرنگاران موظف می‌شوند بر اساس اصول حرفه‌ای خود عمل کنند و در جایگاه رکن چهارم، نقش نظارتی خود را جامعه عمل ببوشانند.

منابع

- آریان پور کاشانی، منوچهر (۱۳۸۵)، فرهنگ جامع پیشرو آریان پور، جهان رایانه، تهران.
- بیران، صدیقه (۱۳۹۰)، بررسی میزان رعایت اصول اخلاق حرفه‌ای رسانه‌ای در برنامه ۹۰ از دیدگاه روزنامه‌نگاران ورزشی و متخصصان ورزش و رسانه، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته روزنامه نگاری و مطبوعات، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
- بروجردی علوی، مهدخت و مهدیه شکری (۱۳۹۶)، " جایگاه اخلاق حرفه‌ای در عملکرد روزنامه‌نگاران مطبوعات امروز ایران"، فصلنامه رسانه، شماره ۱۰۸.
- خانیک، هادی (۱۳۸۸)، "چارچوبی برای پژوهش در اخلاق رسانه"، فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال چهارم، شماره ۱ و ۲.
- خجسته، حسن و ظهیر احمدی (۱۳۸۷)، " اصول اخلاق حرفه‌ای خبرنگاران و رسانه‌های ارتباط جمعی در مدیریت بحران (زلزله)"، فصلنامه پژوهش‌های ارتباطی، دوره پانزدهم، شماره ۵۶.
- سلطانی فر، محمد و شیرین پورآزادی (۱۳۹۳)، " نقش سواد رسانه‌ای دبیران و خبرنگاران در ارتقای سطح تولیدات خبری"، فصلنامه رسانه، شماره ۹۷.
- کوهی، احمد و حسین شرف‌الدین (۱۳۹۵)، " بررسی مبانی اصل عینیت‌گرایی و بی‌طرفی در اخلاق حرفه‌ای رسانه‌ها"، دو فصلنامه علمی پژوهشی دین و سیاست فرهنگی، دوره سوم، شماره ۷.
- معمدنژاد، کاظم (۱۳۸۵)، " اصول اخلاقی حرفه روزنامه‌نگاری"، فصلنامه رسانه، سال هفدهم، شماره ۲.
- معمدنژاد، کاظم (۱۳۸۵)، " اصول اخلاقی حرفه روزنامه‌نگاری (زمینه‌های تاریخی، مقررات‌گذاری‌های ملی و پژوهش‌های جهانی)"، فصلنامه رسانه، دوره هفدهم، شماره ۱.
- مغیث‌الدین، شیخ (۱۳۷۵)، اخلاق: چارچوب اسلامی اخلاق رسانه‌ای؛ مسائل و چالش‌ها، نخستین هم‌اندیشی اخلاق مطبوعاتی روزنامه نگار، ۲۹-۲۵ آذر ۱۳۷۵، جلد دوم، مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها، تهران.
- Cadozier, V. (2002), "The moral profession: A study of moral development and professional ethics", Retrieved from proquest.com.
- Patterson, P., & Willdns, L. (2015), *Media ethics: Issues and cases*, 5th edn. Boston: McGraw- Hill.